

Söz 10 Mart 1335

TÜRKİYE SOSYALİST PARTİSİNİN PROGRAMI

Sosyalizm ademi müsavât ve adaletsizliğe istinad eden cemiyeti hazıranın teşkilâtı esasiyesinde tebdilât ve tağ-yirat icra ederek o cemiyeti kabili tahammül bir hale if-rağ eylemek demektir.

Buna vasıl olmak için kabul ettiği metalibatı esasiye şunlardır:

1 - Vesaiti imal ve mübadelenin millî bir esasa icca ve ifrağı, 2 - Aynı gayeye çalışanlarla beynelmilel tevhidî ef'al ve harekât etmek, Sosyalist Fırkası metalibatı esasiyesinin tahakkukuna intizaren ıslâhatı umumiye icrasını arzu eder.

SİYASÎ

- 1 - Her türlü intihabatın bilâvasıta reyî âm ve nisbî usul üzere icrası,
- 2 - Müddeti intihabiyenin iki seneye tenzilile meb'us adetlerinin tēkisi,
- 3 - Hürriyeti matbuat ve hürriyeti içtimain temini,
- 4 - Beynelmilel münazüinfih mesailin hakem vasıtasile rüyeti tesviyesi,
- 5 - Din ve mezhebin bir meselei hususiye olarak telâkkisi,
- 6 - Bütün derecatı tahsilin meccanen ve cismanî olması,
- 7 - İdam cezasının lağvile muhakimatın meccanen olması.

İKTİSADÎ

- 8 - İnsanların ihtiyacatı tabiiyesinden olan mevaddan alınan vergilerin lâğvile (resmî müterakkinin) bilhassa verasette kabulü,
- 9 - İhtiyacatı mübremenin istihsal ve istihzarile uğraşan çiftçi, işçi ve sair erbabı sây ve amelden alınacak vergilerin ref'i,

- 10 - Sefahat ve mükeyyifat ile gayri kabili istifade ser-
veti müdahharelerden alınan vergilerin tezyidi,
11 - Şimendifer, maden ocakları, bankalar, şirketler ve
sair buna mümasil müessesatı iktisadiye ile bilûmum vesa-
iti istihşaliye ve imaliyenin içtimaî bir hale ifrağı yani
Devlet tarafından idaresi.

SERMAYESİZ SINIFIN HİMAYESİ

- 12 - Sermayedar sınıfının zülmu altında ezilen küçük tacir
çiftçi, amele gibi fakir ve işçi sınıfının himayesini te-
min ve bu hususta lâzım gelen müessesatın teşkilile icap
eden teşebbüsata tevessül edilmesi,
13 - Sanayide, ticarete, ziraatte sâyü ameli, kanunun
himayesi tahtında intizama almak,
14 - Haftada bir gün istirahat, tabiri aherle amele istih-
dam edenler tarafından yedi gün zarfında altı günden fazla
çalıştırılmamak,

- a) Sâyü amel müddetinin günde sekiz saate tahdit ve
tenzili,
b) On dört yaşından aşağı olan erkek ve on altı yaşın-
dan ufak kız çocuklarını çalıştırmaktan men etmek,
rüşde baliğ olanları yarım gün terbiye ve tahsilleriyle
mütenasip olacak surette çalıştırmak,
c) Gece çalıştırılmasının kadın ve çocuklar için men'i,
gece sâyü amelinin sureti mutlakada lüzumuna ihtiyaç
olmayan bütün sanayilerde gece çalıştırılmasının men'i,
d) Sınaat, ticaret ve ziraat amele esnafı ve belediye-
lerin iştirak ve ittihadıyla haddi asgarî yevmiyeyi teş-
kil eden bir çok fiyatların tesbiti,
e) Her ustaya gerek ceza ve gerek sureti aherede amele-
nin yevmiyesinden bir şey tenzil etmek hakkının men'i
ve Ameliyathane ile Darüssınaaların nizamnamei hususi-
lerine amelelerin müdahalesi,
f) Ameliyathaneler, fabrikalar, tezgâhlar, maden ocak-
ları ilâh gibi yerlerin hıfzısıhha noktai nazarından
şeraiti fizyolojiyeyi tahrif etmeyecek surette muhafa-

- zası ve Devletle amele sendikaları tarafından müntehap müfettişlerin tahtı nezaretinde bulunması,
- g) Her nevi ticaret, ziraat ve sınaatta çalışan bütün yevmiyeciler için (prodomi) denilen usta ve amelelerden müntehap ve müteşekkil sulh mahkemelerinin tesisi ve bir amele nezareti teşkili, bu da olamadığı takdirde (Mesagil ve Mesalihi Amele) kalemi namile Nafia Nezaretine merbut bir kalem ihdası,
- h) Mahpusinin sâyü amellerinin reji haline vaz'ı,
- i) Fiyatı sâyü ameli mahpusinin sendikaya dahil amelelere tediye edilen fiyat ve sâyü amele müsavi olmak üzere tesviyesi,
- j) Amelelerin tatili eşgal hak ve hürriyetinin muhafazası,
- k) Tabiî ve iktisadî tehlikelere karşı teminat sigortaları yani içtimâî şirketler tesis etmek:

- aa- Tatili eşgal, ihtiyarlık, malûliyet, kaza, hastalık zamanlarında bu gibi icabatı hayatiye neticesi olan kazalara karşı ticaret, ziraat, sınaat erbabı sâyü amelin heyeti mecmuasına tatbik edilmek üzere millet tarafından bir şirketi içtimaiyei teavüniye teşkil ve tesisi.
- bb - Amelelerin yevmiyelerinden hiç bir akçe ahz olunmama şartile iki misli sermayedaran ve ustalar, patronlar tarafından bir sülüsü de Devlet tarafından ita edilmek üzere tekaüdiye sandıkları şirketi içtimaiyesinin tesisi.
- cc- Sâyü amel kavaninin teşkili ihdasile bu kavaninin bilâ tefrik bütün ameleye tatbiki.
- dd- Şirketi içtimaiye idaresinin işlerinde amelelerin iştirakile kontrol hakkına malik olmaları.